

Nei til kundekriminalisering

Innhold

- 5 Forord – Liv Jessen
- 7 Dette er vi enige om
- 8 Gjeldende lovgivning
- 9 Kriminalpolitikk eller sosialpolitikk?
- 10 Er all prostitusjon vold mot kvinner?
- 12 Kvinner i prostitusjon er mot kriminalisering!
- 13 Har blitt symbol-lov i Sverige
- 15 Mister offentlig innsyn
- 16 Rammer de svakeste – dømmer få
- 17 Hvordan påvirkes sexkjøp?
- 18 Nettverk mot kriminalisering av sexkjøp
- 19 Hvordan kan vi bekjempe prostitusjon?
- 21 Ikke se til Sverige, kronikk av Ulf Stridbäck
- 25 Uttalelse fra den Nordiske konferanse for sex-arbeidere 2004
- 26 Dette er Pro Sentret
- 27 Litteraturliste

Derfor er vi imot kriminalisering

- Markedet går under jorda
- Det vil ramme kvinnene hardest
- Samfunnet må hjelpe – ikke straffe
- Et forbud åpner for mer kriminalitet
 - Frivillige tiltak er ikke prøvet

Nei til kundekriminalisering!

Liv Jessen – leder Pro Sentret

Pro Sentret har i mange år gått imot kriminalisering som et effektivt virkemiddel i prostitusjonspolitikken. Det er på tide at vi samler argumentene våre i et hefte. Store politiske organisasjoner drøfter spørsmålet og trenger bakgrunn for sine meninger. Vi håper å kunne bidra til det.

Forskning viser at kundene utgjør den største gruppa i prostitusjonen. Ca. 13 % av norske menn over 15 år har en eller annen gang kjøpt sex. De fleste av dem har kun kjøpt få ganger og i utlandet. 1 % av norske menn er vanekjøpere. Selv om det blir et betydelig antall som kjøper, er det viktig å huske at 87 % av norske menn ikke har kjøpt sex.

Ikke eneste alternativ

Siden dette ikke er et hefte om hvem kunden er, må vi henvise til andre hvis du vil vite mer om det, se litteraturliste. Det er viktig at kundens rolle blir ytterligere studert og tiltak iverksatt for å redusere menns kjøp av sex.

Den offentlige debatten om kundekriminalisering har bølget fram og tilbake gjennom

flere år i alle de skandinaviske land. Det er bra at det har blitt satt søkelys på etterspørselen, men det ensidige fokuset på den svenske loven kan ha ført til at man ser kriminalisering som det eneste alternativet overfor kunden. Det er det slett ikke. Selv om kunden utgjør den største gruppa i prostitusjonen, må vi slå fast at det er gjort minimalt i forhold til kunder i Norge: noe forskning, holdningskampanjer og litt rådgivning. Tiltak overfor kunder må bli et prioritert område. Det finnes alternativer til å kriminalisere og det er mer om dem lengre bak i heftet.

Renser gatene

Innledningsvis er det viktig for oss å nevne en bekymring vi har. Ute i Europa, også i Norge

er vi vitner til en utvikling som skremmer. Det er blitt gangbar politikk å rense gatene for prostitusjon. Det fører til at grupper av mennesker blir forfulgt og jaget. I denne omgang gjelder det de som selger seksuelle tjenester. Vi ser det i land som Frankrike, Italia, Skottland og Finland. I Sverige var det gateprostitusjon som fikk gjennomgå når de kriminaliserte kundevirksomhet i 1999, likeså i Holland når de legaliserte. Både Sverige og Holland hadde som felles utgangspunkt å få kontroll med prostitusjonen.

Vi har sett de samme tendensene i Norge hvor rusmisbrukere blir jaget fra Plata og de prostituerte fra Kvadraturen. En slik politikk løser ingen problemer. Den skaper kun nye ved at miljøene forflytter seg og de berørte

blir ytterligere skjøvet utenfor samfunnet. Når Sverige retter fokus mot gateprostituasjonen og lar det store innemarkedet være, minner det unektelig om sosial renovasjon, selv om de uttalte intensjonene har vært mer edle.

Gammelt virkemiddel

Å kriminalisere prostitusjonen er ikke noe nytt. I land som Thailand, Litauen og en del amerikanske stater er det forbudt både å selge og kjøpe. Har kriminalisering vært et effektivt virkemiddel i disse landene? Det nye er å ensidig kriminalisere en av partene

leie ut lokaler til dette og ikke annonsere. Det er også forbudt å kjøpe sex av noen under 18 år. Vold og overgrep er naturligvis også regulert i Straffeloven og gjelder alle borgere. Vi har valgt å ikke kriminalisere de som selger, men heller sette inn mange gode tiltak som kan hjelpe dem ut av prostitusjonen. Vi har lagt mer vekt på det sosiale aspektet ved prostitusjonen og mindre på det kriminalpolitiske. Det tror vi er fornuftig. Ingenting tyder på at vi løser prostitusjonsproblemene ved et strengt lovverk. Derimot viser historien at det er kvinnene i prostitusjonen som alltid rammes av kontrolltiltakene.

tatt de prostituertes parti, må vi alltid stille spørsmålet: hvilken effekt har det på hennes livssituasjon at vi kriminaliserer? Hvis hun får det verre, må vi lete etter andre gode virkemidler enn å kriminalisere. Målet heller ikke ethvert middel.

Vise solidaritet

Hvis man vil bekjempe slaveriet, må man ha empati og vise solidaritet med slaven. Det samme gjelder i prostitusjonen. Vi setter hensynet til de prostituerte først, ikke fordi det skal bli enklere å prostituere seg, men fordi hun ikke skal få det verre enn hun har det i dag.

"Hvilken effekt har det på hennes livssituasjon at vi kriminaliserer?"

slik Sverige har gjort. Har det vært effektivt i Sverige? Her vil jeg henvise til det regjeringsoppnevnte Stridbeckutvalgets rapport som kom i 2004. I dette heftet finner du kronikken prof. Ulf Stridbeck hadde i Aftenposten tidligere i år. Det er viktige og nyanserte vurderinger i en polarisert debatt.

Noen har i debatten gitt inntrykk av at hvis vi ikke følger Sveriges eksempel, må vi legalisere prostitusjonen som i Holland. Dette er et underlig resonnement. Norge har i nyere tid hatt en prostitusjonspolitikk som i det store og hele har fungert godt. Vi har kriminalisert all utnytting i prostitusjon: Det er ikke lov å tvinge noen til prostitusjon, ei heller å fremme andres prostitusjon, ikke

Vi hjelper kvinnene

Pro Sentret har eksistert i 22 år som et tiltak for å hjelpe kvinnene i prostitusjonen. De som vil ut av det, og det er langt de fleste, skal få all mulig hjelp og støtte på veien. De som av forskjellige grunner ikke kan eller vil slutte skal også få hjelp til å bedre sin livssituasjon. Men et overordnet prinsipp i alt vårt arbeid er at det alltid er kvinnen selv som bestemmer hva slags hjelp hun vil ha og når hun vil ha den. Hun er et subjekt i sitt eget liv, kan velge og må ta ansvar for sine valg. Det er det som gjør deg til menneske.

Selv om prostitusjon ikke er ønskelig i et samfunn, kan den ikke bekjempes med et hvilket som helst middel. For oss som har

De prostituerte bærer et stigma og forbindes med skam og uverdighet. Hvordan går det an å være solidarisk med henne? Vi har en klokkeetro på at alle mennesker vil komme til å gjøre gode valg i livet sitt forutsatt at de opplever at de har en verdi og blir vist respekt.

Ingen ønsker at ens egne barn skal havne i prostitusjonen, vi må derfor skape et samfunn hvor kvinner som menn kan se seg som verdifulle og likeverdige mennesker og hvor solidaritet med de som allikevel faller utenfor blir selvsagt. Dette er uttrykk for det beste i vår humanistiske tradisjon – å handle på vegne av menneskeligheten i deg selv – å gjøre godt mot andre – mot fellesskapet.

Dette er vi enige om:

For å ha en ryddig debatt omkring kriminalisering av sexkjøp, kan det være nyttig å summere opp noen sentrale punkter det er enighet om i Norge.

- **Prostitusjon** er et fenomen samfunnet ikke ønsker å øke eller legge til rette for. Det er ikke politisk aktuelt å legalisere prostitusjonen. Det er heller ikke aktuelt å innføre en ordning med obligatorisk kontroll av prostituertes helse eller arbeidssteder.
 - **Det skal ikke være ulovlig å selge** seksuelle tjenester. Den prostituerte oppfattes som en part som er sårbar i forhold til utnytting og overgrep. En kriminalisering av salg vil ytterligere forverre situasjonen for mennesker som befinner seg i en utsatt posisjon.
 - **Det er viktig å sette søkelys på kjøp** av seksuelle tjenester. Det er en problematisk mannlig praksis.
 - **Relasjoner i prostitusjonen** påvirkes av og gjenspeiler makt og kjønnsforskjeller ellers i samfunnet. Det er derfor nødvendig med kontinuerlig overvåking og debatt. Vi skal snakke om prostitusjonen – ikke tie den i hjel.
 - **Prostitusjon oppfattes ikke som arbeid.** Dette er fastslått i en høyesterettsdom og gjelder også utenlandske prostituerte.
 - **Prostitusjon oppfattes primært som et sosialt problem.** Det vil si at vi må vektlegge den sosiale innsatsen. Lov-reguleringer blir supplerende virkemidler.
 - **Å organisere, utnytte eller fremme** andres prostitusjon skal være ulovlig.
 - **Unge mennesker** må beskyttes spesielt, derav forbud mot kjøp av sex fra noen under 18 år.
- På bakgrunn av dette er debatten om kriminalisering en diskusjon om virkemidler og om grad av kontroll ved lovverk.
- Imidlertid spiller debatten også ulikt syn på prostitusjon som fenomen, og ulikt syn på forholdet mellom individuelle rettigheter og samfunnsморal.

Dette er gjeldende lovgivning:

Straffelovens § 202 "Hallikparagrafen":

«Den som

- a) fremmer andres prostitusjon, eller
- b) leier ut lokaler og forstår at lokalene skal brukes til prostitusjon eller utviser grov uaktsomhet i så måte, straffes med bøter eller fengsel inntil 5 år.

Den som i offentlig kunngjøring utvetydig tilbyr, formidler eller etterspør prostitusjon, straffes med bøter eller med fengsel inntil 6 måneder.

Med prostitusjon menes i denne bestemmelsen at en person har seksuell omgang eller handling med en annen mot vederlag.»

Straffelovens § 203: Forbud mot kjøp av sex av personer under 18 år:

«Den som mot vederlag har seksuell omgang eller handling med en person under 18 år, straffes med bøter eller med fengsel inntil 2 år.

Villfarelse om alder utelukker ikke straffeskyld, med mindre aktsom god tro foreligger.»

Kommentar:

Dette forbudet gjelder også om handlingen er begått i utlandet uavhengig av den lokale lovgivning.

Straffelovens § 224: Forbud mot handel med mennesker:

«Den som ved vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd utnytter en person til

- a) prostitusjon eller andre seksuelle formål,
- b) tvangsarbeid,
- c) krigstjeneste i fremmed land eller
- d) fjerning av vedkommendes organer,

eller som forleder en person til å la seg bruke til slike formål, straffes for menneskehandel med fengsel inntil 5 år.

På samme måte straffes den som

- a) legger forholdene til rette for slik utnyttelse eller forledelse som nevnt i første ledd ved å anskaffe, transportere eller motta personen,

b) på annen måte medvirker til utnyttelsen eller forledelsen, eller

c) gir betaling eller annen fordel for å få samtykke til utnyttelsen fra en person som har myndighet over den fornærmede, eller som mottar slik betaling eller annen fordel.

Den som begår en handling som nevnt i første eller annet ledd mot en person som er under 18 år, straffes uavhengig av om vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd er anvendt.

Grov menneskehandel straffes med fengsel inntil 10 år. Ved avgjørelsen om overtredelsen er grov, skal det særlig legges vekt på om den som er utsatt for handlingen, var under 18 år, om det ble brukt grov vold eller tvang eller om handlingen ga betydelig utbytte.»

Kriminalpolitikk eller sosialpolitikk?

Er bekjempelse av prostitusjon kriminalpolitikk eller sosialpolitikk? Hittil har vi satset mest på å hjelpe den svake part.

Det er almen enighet i Norge om at prostitusjonsbekjempelse må inneholde forskjellige virkemidler og at hovedvekten må ligge på de sosiale innsatsene. Kriminalpolitiske tiltak har de siste 50 åra rettet seg mot 3. person, det vil si hallik, organisator og profitør.

Mister fokus?

Generelt oppfattes kriminalpolitiske tiltak som «harde» virkemidler som settes inn først når andre tiltak er prøvet. Hvordan vi enn snur og vender på det, betyr kriminalisering å gjøre ikke-kriminelle handlinger til kriminelle handlinger.

Ved kriminalisering vil fokus dreie mot kontrolltiltak og straff uansett gode intensjoner om å bevare hjelpetiltak. I Sverige er loven beskrevet som en suksess på politisk hold, men det sosiale hjelpetilbud er ikke styrket.

Om en vurderer å innføre kriminalisering, bør det vurderes opp mot de generelle kriminalpolitiske mål og strategier samfunnet har. Fagjurister har ofte kritisert politikere for å anvende juridiske tiltak ukritisk på moralske og sosialpolitiske områder.

Ta utgangspunkt i virkeligheten

Da professor Ulf Stridbeck la fram rapporten om regulering av sexkjøp, anbefalte han Justisministeren å ta utgangspunkt i sosialpolitikken og i de faktiske realitetene. Han henviste også til Sanksjonsutvalgets generelle betraktninger om kriminalisering (NOU 2003:15):

- Er kriminalisering nødvendig?
- Kan styring oppnås på annen måte?
- Er de interesser som skal beskyttes så viktige at de forsvarer straff?
- Er handlingen alvorlig nok?
- Kommer håndhevingen til å bli effektiv?

Er all prostitusjon vold mot kvinner?

Tilhengerne av kundekriminalisering bygger ofte sitt standpunkt på en teori om at all prostitusjon er vold mot kvinner.

Samfunnets objektivisering av kvinnekjønn og likeså subjektivisering av mannen er grunnlaget for analysen.

Kort kan man si at teorien betrakter kvinnen som et offer, et objekt. Kunden blir et subjekt som krever tilgang til hennes kropp. Dette gjenspeiler den skjeve maktfordelingen mellom kvinner og menn i samfunnet. Av dette utleder man at for kvinners del er all prostitusjon tvang, hun har aldri et valg mens menn naturligvis har det.

Den prostituertes deltakelse i prostitusjonen forklares også med hennes miserable oppvekst og man slår fast at alle prostituerte

lider under det de gjør. Å kriminalisere kundevirksomhet blir således en naturlig konsekvens.

Ikke alles virkelighet

Det kan virke besnærende å tolke prostitusjonen slik. Det er et faktum at det er et ulikeverdige forhold mellom kvinner og menn i samfunnet. Men å tre teorier ned over menneskene og si at slik er virkeligheten for alle, blir ofte feil.

Det virkelige livets nyanser blir borte og vi kjenner oss ikke igjen. Naturligvis kan kvinner velge prostitusjon, som oftest ikke er ideelt valg men kanskje det beste hun ser i øyeblikket.

Hvis vi betrakter henne kun som et offer uten valgmuligheter, hva vil skje da? Den kjente norske filosof Hans Skjervheim har sagt: «Ved å objektivere den andre går ein til åtak på den andre sin fridom. Ein gjer den andre til eit faktum, ein ting i mi verd. På den måten kan ein skaffe seg herredømme over den andre...»

Kvinner velger

Hva er det som gjør deg til menneske, jo nettopp det å være et subjekt som kan velge og ta ansvar for valgene. Den prostituerte velger ikke alltid på øverste hylle. For noen er det et valg mellom pest eller kolera, mens andre tar mer bevisste valg. Hva så

når det gjelder kunden, har han alltid makt? All skandinavisk forskning tyder på at kundenes motiver for å kjøpe sex like gjerne var uttrykk for maktesløshet som noe annet.

Når det gjelder kvinnes bakgrunn og opplevelse av å selge, er det store variasjoner. Faren ved å legge ensidig vekt på en traumatisk

Å sloss mot samfunnets stigmatisering av den prostituerte bør være den største utfordringen for kvinnebevegelsen i dag. Stigmatiseringen fører til at de utsettes for krenkelser, tvang, vold og overgrep. Så lenge de holdes utenfor samfunnet skjer dette i stort monn.

"Feminister må ikke hevde rigide teorier, men bygge solidaritet med kvinnene i prostitusjonen enten kvinnene vil ut av det eller ikke."

oppvekst kan være at vi alltid vil se henne som avvikende, i alle fall ikke lik meg. Myten om horen og madonnaen opprettholdes. Det er påfallende hvor mye av debatten som handler om å skape avstand til «hora».

Mot stigmatisering

Kjønns-handelen i dag dekker over mange ulike grader av frivillighet og utnyttning – derfor er et gjennomgående offerperspektiv på prostitusjon ufruktbar. Frivillighet og tvang varierer mellom ulike kulturer i fortid og i nåtid, innen for det enkelte land og kanskje i det enkelte individ.

Feminister må ikke hevde rigide teorier, men bygge solidaritet med kvinnene i prostitusjonen enten kvinnene vil ut av det eller ikke. I alle fall må vi ikke rope høyt om strengere straff som vil gjøre livet ennå tøffere for kvinnene. La oss ikke legge vekt på det som skiller men det som forener oss.

Kvinner i prostitusjon er mot kriminalisering!

Det er i dag ca. 2500–3000 personer som selger seksuelle tjenester i Norge i løpet av et år.

De aller fleste som selger sex gjør det ut fra en opplevelse av at de har begrensede valgmuligheter, slik som økonomisk nød, akutte kriser, rus, tvang osv.

For mange er de offentlige tilbudene utilstrekkelige eller uaktuelle. Vi må arbeide for at hjelpetilbudene skal bli bedre, men må samtidig være realistiske og erkjenne

at det alltid vil finnes noe prostitusjon. Vi kan ikke bevilge oss ut av prostitusjonen.

Spør om hjelp

Kvinner og menn i prostitusjonen opplever den tøffe hverdagen, og de spør om hjelp til bedre å ta hånd om egen situasjon, enten det gjelder helsetilbud, forebygging av vold, ivaretagelse av juridiske

og økonomiske rettigheter eller hjelp til å takle rusmisbruk.

Fremfor alt krever de at de tas på alvor, at deres virkelighetsoppfatning anerkjennes og at de inkluderes i utformingen av de tiltakene som settes i verk. Dette står ikke i motsetning til å skape reelle alternativer til de som ønsker seg ut av prostitusjonen.

Hva sier kvinnene i prostitusjonen om kriminalisering? Det er selvsagt ulike meninger, men langt de fleste uttrykker skepsis. Her er et knippe sitater fra kvinner som belyser motforestillingene:

«De "snille" kundene forsvinner – drittsekkene blir igjen. Og vi får mindre mulighet til å velge dem bort»

«Det blir mindre tid til å se kundene an. Jeg er redd for mer vold»

«Vi gjør ikke noe ulovlig, men politiet må jakte og spane på oss for å ta kundene!»

«Vi vil komme til å jobbe mer isolert»

«Vi blir nok fornedret som det er»

«Det er vondt å oppleve å ikke bli hørt – tror ikke folk vi er i stand til å vurdere våre egne liv?»

«Blir jeg tatt for å oppføre meg til en ulovlig handling?»

«De som misbruker stoff må få hjelp til å komme seg ut av misbruket – da vil mye av gateprostitusjonen forsvinne av seg selv»

«Hadde jeg trodd at kriminalisering av kundene kunne bekjempe prostitusjonen, hadde jeg vært for»

Har blitt symbol-lov i Sverige

Sverige innførte kriminalisering av kjøp av seksuelle tjenester 1. januar 1999. En umiddelbar effekt av innføringen var at gateprostitusjonen sank betraktelig.

Siden har den økt igjen, men det er likevel en reduksjon med ca 40 prosent fram til 2003.

Det er ikke dokumentert om kvinnene har sluttet i prostitusjonen eller om de har flyttet til andre markeder. Det finnes heller ikke undersøkelser om utviklingen på innendørs-markedet som man antar utgjør cirka 2/3 av prostitusjonen.

Fra kvinner i gateprostitusjonen fortelles det om mindre muligheter til å forebygge vold og seksuelt overførbare sykdommer på grunn av større konkurranse og mindre forhandlingsrom. Dette er enkelthistorier og inntrykk, det er ikke gjort vitenskaplige undersøkelser.

Effektiv lov?

Når det gjelder kunder som er domfelt eller bøtelagt på grunn av sexkjøp i den samme periode, er dette om lag 200 bøtelagte i hele landet. Dette er promiller av de totale sexkjøp. Kan man da si at loven er effektiv? Det er ikke gjort noen undersøkelser om omfanget av kjøp av seksuelle tjenester etter 1999.

Tre holdningsundersøkelser viser at ca. 80 prosent av de spurte støtter loven. Dette framheves ofte som et suksesskriterium. At folk er tilhenger av loven er ikke ensbetydende med at de følger den. Nesten like mange av de spurte sier også at kvinnene bør kriminaliseres.

Den kanskje mest påfallende erfaringen er mangelen på vilje til å skaffe dokumentasjon om lovens effekter. Fra statsråd Mona Sahlin er det fastslått at en kritisk evaluering ikke vil skje, så den grundigste framstillingen er den norske arbeidsgruppens rapport fra 2004. Interesserte bør fordype seg i denne. Lederen av denne gruppen, Ulf Stridbeck, har gitt sine synspunkter til kjenne i en kronikk som er gjengitt i dette heftet.

Hovedargumentene for den svenske loven synes i dag å følge de følgende tre linjene:

- **Reduksjon av omfang:** Svenskene legger mindre vekt på dette argumentet i dag enn før kriminaliseringen. Det underliggende argumentet om at det skulle anspreprostituerte til å slutte synes å være fraværende i dag.
- **Et virkemiddel mot trafficking:** Argumentet var fraværende ved innføring av loven. Tanken bak dette argumentet er at en kriminalisering gjør Sverige til et mindre attraktivt land for bakmennene i og med at det er vanskeligere å få "solgt varen".
- **Et politisk signal:** Dette er uten tvil det argumentet som framføres med størst tyngde. Det erkjennes at loven først og fremst er en symbollov med et normgivende budskap. Hvis loven skulle vise seg å ha for mange uønskede virkninger vil det gi et feil signal å endre den. Å oppheve en lov har en annen signaleffekt enn å innføre en ny lov.

Det foreligger ikke noe dokumentasjon på dette. Svenske anslag på antall kvinner utsatt for trafficking ble i 2003 øket fra 2-500 til 4-600, men også dette er svært usikre tall. Alt tyder på at Sverige har et like omfattende traffickingproblem som Norge.

Et område som ikke har vært mye belyst har vært bruken av offentlige midler. Politiet ble i perioden 1999 til 2003 styrket med ca 7 millioner kroner årlig. Dette førte selvsagt til en større opplæring/bevissthet i politiet.

Etter den tiden har det ikke vært øremerkede midler til etterforskning av kjønnskjøpsloven, men de har inngått i midlene bevilget til bekjempelse av handel med kvinner generelt. Samtidig er de sosiale tiltakene ikke styrket.

"Den kanskje mest påfallende erfaringen er mangelen på vilje til å skaffe dokumentasjon om lovens effekter."

Mister offentlig innsyn

Ved kriminalisering av kjøp vil gateprostitusjonen synke. Noen vil trolig slutte mens flere finner fram til andre og mer skjulte arenaer.

Et marked under jorda betyr ikke bare at den synlige delen blir mindre. Det betyr også at hele prostitusjonsarenaen blir mer utilgjengelig: et lukket miljø uten offentlig innsyn.

De allerede utstøtte blir ytterligere marginalisert. I dag har politi og sosialarbeidere relativt god kontakt med og oversikt over innendørsmiljøet selv om det er utilgjengelig for folk flest.

Volden øker

Marginaliserte miljøer blir mer utsatt for vold siden innsyn er vanskelig. Kvinnene i dag har høy terskel for å anmelde og rapportere vold. Tall fra en undersøkelse i Bergen viser at 1 av 12 voldsepisoder i gateprostitusjonen anmeldes. I Pro Sentrets undersøkelser fra 2001-2002 anmeldes 20-30 prosent av volds-episodene. Terskelen for å anmelde blir neppe mindre

når kvinnene deltar i en kriminell handling. De vil heller ikke oppleve politiet som en større støttespiller etter en kriminalisering enn det de gjør i dag.

Erfaringer fra kriminalisering

Det er en historisk erfaring at kontrolltiltak rammer kvinnene i prostitusjonen hardest. Når markedet blir skjult, blir de mer sårbare for vold og presset på dem blir sterkere.

Selgerne blir avhengige av andre som tilrettelegger virksomheten for dem, altså mer rom for halliker og bakmenn. De kriminelle nettverkene vil applaudere en slik lov.

Det offentliges dialog med aktørene – både kunder og selgere – blir vanskeligere. Det blir vanskeligere å nå ut med hjelpetiltak. De prostituertes tillit til det offentlig hjelpeapparatet kan svekkes, ved at det oppleves

som et sosialpoliti. Vi ser i dag at våre svenske kolleger har problemer med å opprette kontakt med kvinner i prostitusjonen på andre arenaer enn det som er igjen av gateprostitusjonen – et marked de kjente fra før.

Majoriteten av de som selger seksuelle tjenester og som har uttalt seg, er mot kriminalisering av sexkjøp. Det vil ramme dem selv og gjøre deres situasjon farligere. Dette synet er uavhengig av om de er prinsipielt mot prostitusjon eller ei.

Et presset og marginalisert marked vil gi større spillerom for voldelige og avvikende kunder.

Jo mer skjult markedet er, desto vanskeligere blir det å nå de utenlandske kvinnene. Det vil være uaktuelt for kunder å vitne om halliker eller vold siden de selv begår en kriminell handling ved å kjøpe sex.

Rammer de svakeste – dømmer få

Vi har en prostitusjonslovgivning i Norge som er vanskelig å håndheve. Både § 202 og § 203 innebærer vesentlige problemer både i etterforskning og bevisføring.

Disse vanskene forsvinner ikke, og blir trolig større med en kriminalisering av kunder. Villigheten til å melde og gi vitnesbyrd om ulovlige handlinger vil bli mindre fordi kunden ikke vil angi seg selv. Dette er realiteter som også anerkjennes av svensk politi.

Bot eller fengsel

Når det gjelder sexkjøp vil de aller fleste domfellelsene forutsette at kunden innrømmet de faktiske forholdene. Erfaringene fra Sverige bekrefter at svært få blir dømt uten å erkjenne skyld.

Hva slags straffereaksjon skal legges til grunn? En fengselsdom kan fort virke urimelig. En bøtestraff kan føre til at politiet ikke vil prioritere slike saker eller at kunder kun vil oppfatte det som en ekstrautgift og ser på boten som en mulighet til å kjøpe seg bort fra ansvar.

Effektiv etterforskning forutsetter overvåking av de prostituerte for å kunne ta kundene. Er det uproblematisk å overvåke noen som ikke gjør noe ulovlig?

"Er det uproblematisk å overvåke noen som ikke gjør noe ulovlig?"

I praksis vil loven først og fremst ramme en mindre del av markedet, det vil si gateprostitusjonen. Slik fungerer den som en klasselov som rammer de som har minst tilgang på ressurser. Kundene ledes mot andre arenaer. I Sverige har svært få kunder på innendørs-markedet blitt dømt.

Hvordan påvirkes sexkjøp?

13 prosent av norske menn har en eller annen gang kjøpt seksuelle tjenester. De fleste er fågangskjøpere. Bare hver tiende kjøper har kjøpt mer enn 10 ganger (Prieur og Taksdal 1989).

Dette vil si at litt mer enn én prosent av norske menn kjøper regelmessig. Vi har ingen holdepunkter for å anta at det har vært store endringer de siste årene, ifølge seksualvaneundersøkelsene. En svensk undersøkelse fra 1996 (S. A. Månsson) viser tilsvarende tall i Sverige. Det foreligger ingen undersøkelse som viser eventuelle endringer etter 1999 i Sverige.

Store likheter

Sverige og Norge ligner hverandre når det gjelder utbredelse av kjøp uavhengig av lovgivning. Etterspørselen er vesentlig mindre her enn i Nederland og Tyskland. Derfor er det rimelig å anta at etterspørselen er mer kulturelt betinget og at sosial kontroll er viktigere enn lovgivning.

Kjøperne vet at det ikke er sosialt akseptert at de kjøper seksuelle tjenester. 7 av 8 norske menn har aldri kjøpt.

Blant vanemessige sexkjøpere er det et flertall som sier at de ikke vil endre adferd på grunn av et lovforbud. (Kippe 2004). Også Prieur og Taksdal drøfter spørsmålet om hvem som vil endre adferd ved lovforbud, og antar at dette er de som i dag har moralske skrupler ved sine sexkjøp. De kan trolig nås med hjelpetiltak og holdningskampanjer.

Sluttet å kjøpe

I denne sammenheng er det påfallende hvor mye taushet og manglende refleksjon det er omkring sexkjøpene hos kundene. Danske Paul Lyngbye forteller i «Mænd der betaler

kvinder» at mange av hans informanter sluttet å kjøpe eller reduserte sine kjøp etter lengre samtaler med ham.

Vi er også av den oppfatning at jo mer gjenkjennelse og jo større identifikasjon vi kan skape i forhold til kvinnene som selger, desto mer bygger vi opp barrierer mot å kjøpe. Det er lettere å kjøpe sex av noen som representerer «en annen slags kvinne» enn av en som ligner de kvinnene du allerede kjenner.

Nettverk mot kriminalisering av sexkjøp

Dette nettverket ønsker å markere motstand mot forslaget om å kriminalisere sexkjøp.

Vi går mot en kriminalisering fordi vi ikke tror det vil være et effektivt tiltak og fordi vi vet at tiltaket vil ha mange negative konsekvenser for kvinnene det tar sikte på å hjelpe. Vi ønsker i stedet å åpne for en debatt omkring bruken av lover som redskaper for å håndtere komplekse samfunnsfenomener – deriblant prostitusjon.

Kriminalisering av kunder blir ofte presentert som et tiltak for å redusere etterspørselen etter og dermed omfanget av prostitusjon. Videre blir det argumentert for at et forbud mot sexkjøp er viktig fordi det gir et sterkt

signal om at kvinnekroppen ikke er til salgs. Vi ønsker ikke at kvinner i prostitusjonen skal måtte betale prisen for en lov som er av symbolsk betydning. Trusselen mot kvinnefrigjøring og likestilling finnes i de forholdene som gjør at prostitusjon blir en løsningsstrategi for mange kvinner. Økende global fattigdom som særlig rammer kvinner er et slikt forhold. Kvinner og menn som er tilhengere av kvinnefrigjøring og likestilling må stå side om side med kvinnene i prostitusjonen for å bekjempe disse underliggende årsakene, og ikke gå inn for tiltak som rammer de som trenger vår solidaritet.

Erfaringene med den svenske loven som forbyr sexkjøp er ikke overbevisende hva gjelder en faktisk reduksjon i omfanget av prostitusjon. Gateprostitusjonen minker tilsynelatende, men lite tyder på at loven medvirker til at kvinner slutter i prostitusjonen. Mangelen på faktisk kunnskap om conse-

kvensene av loven er påfallende. Vi frykter derimot at forbudet mot sexkjøp i Sverige har gjort de mest sårbare kvinnene i prostitusjonen enda mer utsatt.

Å være mot kriminalisering betyr ikke å være for prostitusjon. Men kriminalisering bekjemper ikke prostitusjonen, den gjør at prostitusjonen går under jorda. Kriminalisering presser kvinner inn i en kriminell subkultur, og gjør det vanskelig for kvinnene å oppsøke politi- og hjelpeapparat ved behov. Kriminalisering fremmer hallikvirksomhet og andre utbytende relasjoner. Kriminalisering er et forsøk på en lettvinnt og billig løsning på komplekse problemer.

Nettverket mot kriminalisering er et uavhengig nettverk bestående av personer med og uten prostitusjonserfaring. Vi som står bak identifiserer oss med målet om frigjøring og likestilling mellom kjønnene.

Nettverk mot kriminalisering av sexkjøp: Tove Strand, direktør NORAD • Liv Rosmer Fisknes, prost Høvik Menighet • "Gitte", prostituert • Helen Bjørnøy, generalsekretær Kirkens Bymisjon • Kirsti Kolle Grøndahl, Fylkesmann i Buskerud • Inga Marthe Thorkildsen, stortingsrepresentant for SV • Karina Hellum, konsulent, SVs stortingsgruppe • Marianne Lyngvi, Venstrekvinnelaget • Gretha Thuen, kvinnepolitisk leder, Høyre • Kirsten Jokstad, etterrettingsseksjonen, Oslo politikammer • Ingrid Smette, sosialantropolog og forsker • "Mona", prostituert • Kirsten Frigstad, leder Natthjemmet, Kirkens Bymisjon • Liv Jessen, leder Pro Sentret • Kirsten Hole, leder for Omsorgsbasen i Bergen, Kirkens Bymisjon • Gro Skartveit, leder for Albertine, Kirkens Bymisjon i Stavanger • Kari Gran, Nadheim, Kirkens Bymisjon • Inger Helene Stene-Johansen, Kirkens Bymisjon • Ande Somy, postdoc. Juris, Universitetet Tromsø • Shabana Rehman, standup-komiker og skribent • Britt Kramvig, forsker, NORUT/NIBR • Astrid Renland, kriminolog, PION • Inger Døskeland, jurist og styremedlem i PION • Helle Vaagland, redaktør av Råtekst • Turid Markussen, stipendiat v/Senter for kvinne- og kjønnsforskning • "Sonni", tidligere prostituert • Nina Haugaard, gestaltterapeut • Jørgen Lorentzen, forsker v/Senter for kvinne- og kjønnsforskning • Tanja Mc Kee, Blitz • Wenche Muhleisen, forsker v/Senter for kvinne- og kjønnsforskning • Nils Johan Ringdal, historiker og forfatter • Åshild Skogerbø, leder av Norsk Forening for klinisk Sexologi • Elisabeth Thorsen, kappelan i Oslo Domkirke • Berit Reiss-Andersen, advokat • Hege Herø, rådgiver, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund **Hvis du vil slutte deg til nettverket, skriv en e-post til: kontaktperson2003@yahoo.com**

Hvordan kan vi bekjempe prostitusjon?

I Norge og Sverige har prostitusjonen hatt et relativt beskjedent omfang uavhengig av lovgivning. Bakgrunnen for dette er trolig at vi har godt utbygde velferdsordninger, men det er også kulturelt betinget.

Vi har en villighet til å diskutere problemer knyttet til prostitusjon og likhetstanken står sterkt i samfunnet.

Videre gjør vi en stor sosial innsats overfor de som selger seksuelle tjenester. Vi har en bedre oversikt over problemet enn de fleste og en dialog med de som selger.

Dette er elementer vi må bygge videre på i våre innsatser.

Åpenhet og dialog

Vi mener at åpenhet og diskusjon omkring seksualitet og kjønnsroller er sentralt i forebyggingsarbeid. Dette kan gjøres på en mer

systematisk måte og gjerne innenfor skoleverket på et tidlig tidspunkt. Verken de prostituerte eller deres kunder må i denne sammenheng tildeles rollen som «avskrek-kende pedagogiske eksempler». Det har vi lært gjennom en rekke kampanjer.

Spesielt mener vi at mansrollen må problematiseres. Kjøp av seksuelle tjenester er i hovedsak en mannlig praksis som er problematisk og knyttet til kjønns og maktforhold. Det er slående at mange kjøpere oppfatter at deres seksualitet er en gitt, ustyrlig størrelse. Menn må mer på banen i disse spørsmålene og vi må henvende oss direkte til miljøer hvor unge menn er samlet, for eksempel

førstegangstjenesten i militæret. Metoden må være dialog og målet bevisstgjøring og ansvarliggjøring.

Tiltak i forhold til kjøpere

- Det bør igangsettes et frivillig behandlingstilbud for menn som kjøper seksuelle tjenester. En del menn kjøper tvangsmessig og har et ønske om å komme ut av dette. I Göteborg har man gode erfaringer med et slikt tilbud.
- I sammenheng med et behandlingstilbud bør det etableres et rådgivningstilbud, gjerne telefon/interaktiv hjemmeside beregnet på kjøpere eller potensielle kjøpere som

vil være anonyme eller bare trenger begrenset informasjon. Dette kan øke bevisstheten om hva kjøp av seksuelle tjenester er og motivere for endring.

- Pro Sentret har støttet – og vil fortsatt støtte – innføring av yrkesetiske retningslinjer som retter seg mot kjøp av seksuelle tjenester i forbindelse med arbeidsforhold.

- Det bør innføres mer fleksible systemer for attføring. Svært mange opplever systemene som rigide og med økonomiske rammer som er så trange at veien tilbake til prostitusjon er kort.

"Prostituertes egen deltakelse i offentlig debatt

og utforming av tiltak må oppmuntres og styrkes"

- Det bør tas initiativ til mer forskning omkring menn som kjøper. Det trengs ny kvantitativ forskning som kan belyse eventuelle endringer i etterspørselen (mengde, arenaer, alder). Et annet forskningsområde som kan gi grunnlag for tiltak er spørsmålet om hvorfor menn ikke kjøper.
- Vi kan forebygge kjøp ved utarbeidelse av målrettet informasjon og bevisstgjøring av menn generelt.

Tiltak i forhold til selgere

- Det er en rekke tiltak innenfor rusbehandling som kan redusere gateprostitusjonen. Vår erfaring tilsier at de fleste som kommer inn i legemiddelassistert behandling raskt reduserer eller slutter med prostitusjon. Imidlertid oppleves ventelistene som lange og vilkårene for strenge og lite individualisert. Avrusnings- og boligtiltak er også flaskehals i rusbehandlingen.

- Prostituertes egen deltakelse i offentlig debatt og utforming av tiltak må oppmuntres og styrkes.
- Når det gjelder utenlandske kvinner som er traffickert til Norge og som ønsker å slutte med prostitusjon, må de tilbys en lengre refleksjonsperiode med mulighet for varig opphold i Norge. De som av forskjellige grunner ikke kan eller vil slutte, må også gis tilbud som kan forbedre deres livssituasjon.

Ikke se til Sverige

av Ulf Stridbeck

Aftenposten onsdag 5. januar 2005

GATEPROSTITUERTES FORHOLD. Hvis man ønsker å forbedre forholdene for de gateprostituerte, er den svenske modellen ikke veien å gå, skrev ULF STRIDBECK, leder for Arbeidsgruppe om rettslig regulering av kjøp av seksuelle tjenester i en kronikk i Aftenposten 5. januar 2005.

I NORGE ER DET FORBUDT å fremme prostitusjon (straffelovens paragraf 202). Det er også forbudt å tvinge noen til prostitusjon (straffelovens paragraf 224) og å kjøpe seksuelle tjenester av personer under 18 år (straffelovens paragraf 203). Siden 2003 har Norge hatt en straffebe-

handel generelt (straffelovens paragraf 224). Norge har med andre ord mange straffebestemmelser som forbyr kjønnshandel. I tillegg har Norge siden 2003 hatt en Nasjonal handlingsplan mot handel med kvinner og barn. Norge vil altså ikke ha kjønnshandel og har straffebestemmelser mot det. Alle handlinger som profit-

terer på andres prostitusjon, er straffbare. Det som ikke er forbudt i Norge, er å selge sex, eller å kjøpe sex fra personer over 18 år.

Regjeringen besluttet i forrige uke at kjøp av seksuelle tjenester ikke skal kriminaliseres utover det som allerede følger av dagens lovverk. Regjeringens standpunkt er at man løser ikke sosiale problemer med straffeloven.

barn. Og først i år fikk Sverige en menneskehandelsbestemmelse på nivå med Norge og andre europeiske land. I tillegg har Sverige som eneste land i verden en straffebestemmelse som kriminaliserer prostitusjonskunden.

Kriminalisering. Den arbeidsgruppe om rettslig regulering av kjøp av seksuelle tje-

undre seg over at svenske kriminologer og retts sosiologer aksepterer denne politiske styringen av den frie forskningen. Vår dokumentasjon er således unik ved at det er første gang en fullstendig evaluering av den svenske lovgivningen skjer. Vi er kommet frem til at kriminaliseringen av sexkjøp i Sverige ikke er en effektiv måte å bekjempe prostitusjon på.

"Utfordringene prostitusjon og sexkjøp fører med seg, må løses med sosialpolitiske virkemidler, ikke strafferettslige."

Utfordringene prostitusjon og sexkjøp fører med seg, må løses med sosialpolitiske virkemidler, ikke strafferettslige.

Sverige har også straffebestemmelser som forbyr å fremme prostitusjon, å tvinge noen til prostitusjon og å kjøpe sex av personer under 18 år. Men Sverige har ingen nasjonal handlingsplan mot handel med kvinner og

nester som jeg var leder for, hadde som oppgave å innhente erfaringer med den svenske sexkjøpsloven. I det lå at vi skulle peke på fordeler og ulemper med den måten prostitusjon var regulert på i Sverige. Det er interessant at det fra statsrådsnivå i Sverige er slått fast at en slik kritisk evaluering av den svenske lovgivningen ikke skal skje. Fra et forskerståsted kan man for-

Et problem i vårt arbeid har vært å dokumentere sexkjøpslovens effekter på hele prostitusjonsmarkedet. Det finnes ingen kunnskap om hele markedet. Vi vet en hel del om nødprostitusjonen på gaten, men egentlig intet om innendørs- eller Internettmarkedet. Den svenske Socialstyrelsen skriver: "Jo finere prostitusjon, desto usikrere er dokumentasjonen." Socialstyrelsen konsta-

terer at det er umulig å få et klart bilde av innendørsprostitusjonen.

Socialforvaltningens prostitusjonsgruppe driver ikke oppsøkende virksomhet rettet

Det fremgår videre klart fra våre kilder (politi, helsepersonell, sosialpersonell) at redselen for vold på gaten har økt. Det er egentlig ganske rimelig at sexkjøpsloven fungerer almenpreventivt i forhold til de normale,

s.k. trafficking. Trafficking er forbudt både i Norge og Sverige, og Norge har en Nasjonal handlingsplan mot det. I Sverige sikter man også til sexkjøp på gaten når man taler om kjønnshandel. Den svenske

"Hvis man ønsker å forbedre forholdene for de gateprostituerte, er den svenske modellen ikke veien å gå."

mot innendørsprostitusjonen. Heller ikke politiet spaner mot innendørsmarkedet. Man vet rett og slett intet om hvor mange som er der.

En alvorlig konsekvens av den svenske kriminaliseringen av kunder er at det har "varit svært å få kunder til prostituerede å vittna om eventuelle hallickar och andra organisatörer," skriver den svenske Rikskriminalpolisen. Den svenske kriminalisering har her en alvorlig negativ effekt på forebygging av handel med kvinner og barn.

hyggelige kundene. De ønsker ikke å bli tatt "med buksen nede". De som blir igjen på gaten, blir da de mindre hyggelige kundene.

Kjønnshandel. Et forhold som kompliserer en åpen samtale med tilhengere av den svenske kriminaliseringsmodellen er det "nyspråk" som har blitt konstruert når det gjelder temaet sexkjøp. For det første anvender man ordet "kjønnshandel" i stedet for sexkjøp. Kjønnshandel betyr normalt menneskehandel med kvinner og barn til prostitusjon eller andre seksuelle formål,

retorikken skaper uklarhet i diskusjonen med andre som ikke følger svensk nyspråk.

For det andre anvender man ordet "vold" i en annen betydning enn den som følger av naturlig språkforståelse og etablert rettslig forståelse. Når voksne menn og kvinner frivillig har sex med hverandre med eller uten betaling, er det meget spesielt å tale om mannlig voldsutøvelse.

Tvang. For det tredje: "Prostitusjon" forstås som tvang. I Sverige ser man på prostitusjon

fra et meget distansert hold. Man har et strukturelt syn på fenomenet. Individet og individets valg tar man ikke innover seg. Sannsynligvis finnes mange grunner til at personer velger å prostituere seg. Filosofen Martha Nussbaum argumenterer med at kvinner som selger sex på grunn av manglende økonomiske muligheter utvilsomt opplever en krenkelse av sin egenautonomi, men at fattigdom uansett i seg selv er en sterkt begrensende faktor på hva slags muligheter en kvinne har til selvrealisering. Derfor mener Nussbaum, må man respektere og anerkjenne de valgene som kvinner tar når de først ikke har mange valgmuligheter. Nussbaum konkluderer med at det er den sosiale og kulturelle stigmatiseringen av prostitusjon som medfører den alvorligste krenkelsen av individene på prostitusjonsmarkedet.

Bastante svenske utsagn om vold og tvang er ledd i en retorisk kampanje som ikke har med naturlig eller rettslig språkforståelse å gjøre. Det må selvfølgelig respekteres at noen finner opp sine egne definisjoner, men

man bør respektere dem som holder seg til etablert språkbruk, og i hvert fall ikke kalle normalspråktilhengere tendensiøse.

Redsel for vold. Hvis man ønsker å forbedre forholdene for de gateprostituerte, er den svenske modellen ikke veien å gå. Vår informasjon viser redsel for vold, økt krav om ubeskyttet sex, økt risiko for kjønnssykdommer, flere beskyttende halliker og problemer med oppfølging fra sosiale og helsemyndigheter.

Hvorvidt kriminalisering av sexkjøpkundene har ført til minket trafficking, er uklart. Det er påstått at bakmenn unnviker Sverige som marked for trafficking. På den andre siden vet ingen hvor kvinnene på innendørsmarkedet kommer fra, hvor mange de er eller under hvilke vilkår de arbeider. I tillegg er det dokumentert at etter kriminaliseringen får politiet ikke inn anmeldelser eller vitnemål vedrørende tvang og menneskehandel fra sexkjøpkundene. De ønsker ikke å bidra til sin egen domfellelse for sexkjøp.

Det er dokumentert i en undersøkelse at 81

prosent er positive til loven. Som symbollovgivning har sexkjøpsloven i kombinasjon med holdningskampanjer hatt en bevisstgjørende effekt. Men symbolpolitikken og den meget ambisiøse nullvisjonen i Sverige har dessverre også sine omkostninger. De som får betale disse omkostninger, er de prostituerte. Derfor er det positivt at Regjeringen nå vil gå inn for et bredt sosialpolitisk arbeid for å gi prostituerte menn og kvinner den hjelp de trenger. Det fremstår imidlertid som noe uforklart hvorfor dette sosialpolitiske arbeid skal ligge under Justisdepartementet og ikke under Arbeids- og sosialdepartementet.

Uttalelse fra den første Nordiske konferansen for sex-arbeidere 27.oktober 2004

For første gang har kvinner og menn som har erfaring som sex-arbeidere i prostitusjonen vært samlet til konferanse.

Vi kommer fra land med forskjellig lovgivning og tradisjon på området. I dagens politiske situasjon vil vi markere en enighet omkring sentrale punkter som en framtidig prostitusjonspolitikk må ta hensyn til:

1. En lovgivning på området må ikke kriminalisere verken selgere eller kjøpere av seksuelle tjenester.

2. Ved utforming av nye lover, og ved håndheving av de eksisterende, må det være et overordnet krav at sex-arbeidernes situasjon ikke blir forverret på noe vis.

3. Alle de nordiske landene møter i dag en økende innvandring av kvinner og menn som arbeider på sexmarkedet. En del av dem har ikke et legalt opphold i landet. Vi krever praktiske, fungerende løsninger for disse personene som ikke ytterligere kriminalisere dem, som ivaretar deres grunnleggende rettigheter og tar hensyn til den situasjon som de kommer i fra.

4. Sosialarbeidere, helsearbeidere og andre myndighetspersoner som skal bistå sex-arbeidere må basere sin bistand på sex-arbeidernes egen forståelse av sine behov. I denne sammenhengen foreslår vi at det lages objektive kartlegginger av hele prostitusjonsmarkedet i de forskjellige landene. Det er gjort en del arbeid på gateprostitusjonsområdet, men lite på innendørsmarkedet. En slik kartlegging må gjøres i samarbeid med sex-arbeiderne selv.

Pro Sentret

Pro Sentret er et kompetansesenter på temaet prostitusjon. Vi systematiserer viten, formidler kunnskap og gir veiledning til hjelpeapparat, myndigheter og publikum.

Pro Sentret skal

- drive landsdekkende veiledning og kunnskapsformidling om kvinnelig og mannlig prostitusjon samt barneprostitusjon
- samle kunnskap om årsaker til og skadevirkninger av prostitusjon
- utvikle gode metoder i sosialt arbeid i forhold til personer som prostituerer seg
- yte veiledning på forespørsel fra ansatte i hjelpeapparatet
- svare på henvendelser fra hele landet fra personer som har prostitusjonserfaring
- bistå universiteter, høyskoler og grunnutdanninger med materiell og undervisning samt initiere forskning
- ta imot studenter og hospitanter
- utarbeide dokumentasjon og bibliotek
- drive informasjons- og holdningsarbeid

Pro Sentret skal tenke forebygging og likestillingsperspektiv og holde seg à jour med fagutviklingen i Norge og internasjonalt. Vår kompetanse omfatter bredden i prostitusjon, fra barneprostitusjon til kvinnelig og mannlig prostitusjon.

Pro Sentret er Oslo kommunes hjelpetiltak for kvinner og menn med prostitusjonserfaring. Pro Sentret ble opprettet i 1983.

Administrativt er vi en del av Oslo kommune, men finansiert med statlige og kommunale midler. Det er 16 faste ansatte og flere frivillige medarbeidere ved senteret.

- **Pro Sentret ønsker å bygge sitt arbeid** på det beste i vårt samfunns humanistiske tradisjon. Prostitusjon er ikke en egenskap ved noen mennesker, men en handling. Vi ønsker å se enkeltmennesket i et helhetlig perspektiv
- **Samfunnet trenger å vise solidaritet** med kvinner og menn som selger sex. Vi må se dem som subjekter i egne liv og ha respekt for deres valg.
- **Vi ønsker å bryte ned myter og fordommer** med innsikt og viten og vil arbeide for at samfunnet ikke brennmerker de som deltar i prostitusjonen.

Litteraturliste

Kunder og kriminalisering

Relevante norske offentlige utredninger o.a:

- Justis- og Politidepartementet: Rapport 2004
Sexkjøp i Sverige og Nederland, Oslo 2004
- Justis- og Politidepartementet: Regjeringens handlingsplan mot handel med kvinner og barn 2003-2005 Oslo 2003
- NOU 2003:15: Fra bot til bedring, Oslo 2003
- NOU 1997:23: Seksuallovbrudd. Straffelovskommisjonens delutredning IV

Svenske forarbeider og rapporter om loven:

- Socialstyrelsen: Kännedom om prostitution 2003, Stockholm 2004
- Polismyndigheten Skåne: Rapport – Lag (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster. På uppdrag av Rikspolisstyrelsen 2001
- SOU 2001:14 Sexualbrotten
- SoS-rapport 2000:5 Kännedom av prostitution 1998-1999 Socialstyrelsen
- BRÅ-rapport 2000:4 Förbud mot köp av sexuella tjänster
- SOU 1995:60 Kvinnofrid
- SOU 1995:15 Könshandeln. Betenkande av 1993 års prostitutionsutredning

Skandinavisk forskning om sexkjøpere, med vekt på norsk:

- Elin Kippe: Kjøper "ekte mannfolk" sex? SNHR. Oslo, 2003
- Ingrid Smette: Den seksuelle slavestand? Pro Sentret, Oslo 2003
- Paul Lyngbye: Mænd der betaler kvinder Roskilde Universitetsforlag 2000
- Göran Sandell et.al: Könsköparna. Natur och Kultur, Stockholm 1996
- Annick Prieur og Arnhild Taksdal: Å sette pris på kvinner, Pax forlag, Oslo 1989
- Cecilie Høigård og Liv Finstad: Bakgater, Pax forlag Oslo 1986

Om kundetiltak:

- Eva Hedlund: KAST-prosjektet – rådgivningsverksamhet för sexköpare Göteborgs Stads Centrum 2000
- Liv Os Stølan: Kjøper du sex? Har du noe valg? En studie av et tiltak rettet mot menn som kjøper sex. Kriminologisk institutt UiO 1994

Argumentssamling for kriminalisering:

Nettverk mot prostitusjon og handel med kvinner: Prostitusjon og handel med kvinner, Oslo 2003

"Noen har i debatten gitt inntrykk av at hvis vi ikke følger Sveriges eksempel, må vi legalisere prostitusjonen som i Holland. Dette er et underlig resonnement." Liv Jessen, Pro Sentret

ProSentret
OSLO KOMMUNE

Tollbugata 24
0157 Oslo
Tel. 23 10 02 00
prosentret@bgo.oslo.kommune.no

www.prosentret.no